

ТЕМА 6 Одговорност

Какви видови одговорности имаат луѓето?

6.1. Одговорности во домот

Луѓето ги искусуваат конфликтите на лојалност – како би требале тие да одлучат?

6.2. Зошто луѓето би требале да го почитуваат законот?

Кои се најдобрите причини за почитување на законот?

6.3. Чиј проблем е тоа?

Како се споделени социјалните одговорности?

6.4. Зошто луѓето стануваат активни граѓани?

Зошто луѓето сакаат да го променат општеството и како тие можат да го направат тоа?

ТЕМА 6: Одговорност

Какви видови одговорности имаат луѓето?

Законска одговорност

Граѓаните, од која било држава, имаат право да знаат кои нивни права се во согласност со законот и исто така, да го сфатат обемот на нивните законски одговорности кон државата и кон другите граѓани. Во демократијата, одговорностите на граѓаните, понекогаш, се сумираат во три главни должности: да гласаат, да плаќаат даноци и да го почитуваат законот.

Одговорностите често се спротивност на правата. На пример, правото на слободен говор ја носи со себе одговорноста да им се дозволи истото право и на останатите. Како и да е, луѓето кои извршуваат криминални дела не ги губат своите права, туку им ги оспоруваат правата на другите (како што е случајот со убивањето или дискриминацијата). Подеднакво, луѓето имаат обврски, кои не се заемни, на пример, одговорностите кон децата.

Морална одговорност

Во ОДГ, многу е значајно да се негува капацитетот на младите луѓе морално да размислуваат. Без овој капацитет, не може да постои критичко оценување на општествените закони или социјални структури во услови дали тие се праведни. Поради оваа причина, кога учениците учат за законите кои ги засегаат, тие исто така би требало да бидат охрабрани, критички да ја оценуваат нивната функција и цел и дали тие би требале да бидат сменети на некој начин.

Поучување за одговорноста

Со истражување на причините зошто луѓето се однесуваат на про-социјален начин, или ја потенцираат големината на потребите на другите луѓе, наставниците можат да им помогнат на учениците да станат посвесни за потребите и правата на другите. Исто така, важно за наставниците е да покажат став на одговорност пред учениците.

Учениците учат да бидат одговорни граѓани, не само преку лекции во училиницата, туку и преку давање на можност тоа да го практикуваат. Со почитување на ова, доброто училиште за ОДГ ќе има желба да ги охрабри учениците да се вклучат во училишниот живот и животот на пошироката заедница, на пример, преку училишни совети.

ТЕМА 6: Одговорност

Какви видови одговорности имаат луѓето?

Во оваа тема учениците ќе:

- го истражуваат степенот на одговорности, искусен од страна на граѓаните во општеството;
- ја истражуваат природата на законските одговорности на луѓето;
- ја сфатат споделената природа на социјалните одговорности;
- сфатат зошто луѓето преземаат лична одговорност за да предизвикаат социјална промена.

Наслов на часот	Цели на учењето	Задачи за учениците	Материјали	Метод
Час 1: Одговорности во домот	<p>Да се истражува степенот на одговорностите кои луѓето ги имаат.</p> <p>Да сфатат дека одговорностите можат да влезат во конфликт, една со друга.</p>	<p>Учениците ја анализираат моралната дилема.</p> <p>Учениците дискутираат за можните анализи.</p> <p>Учениците прават индивидуални изјави.</p>	<p>Копии од приказната „Милан избира“.</p> <p>Хартија за пишуваните задачи.</p>	<p>Индивидуална и дискусија во мали групи.</p> <p>Пленарна дискусија.</p> <p>Индивидуална пишувана работа.</p>
Час 2: Зошто луѓето би требале да го почитуваат законот?	<p>Да се истражува моралното расудување под кое лежат одлуките во врска со конфликтите на одговорноста.</p>	<p>Учениците анализираат морална дилема.</p> <p>Учениците критички ги оценуваат причините за законската послушност.</p> <p>Учениците</p>	<p>Копии од приказната „Дилемата на Шмит“</p> <p>Хартија за пишуваните задачи.</p> <p>Табла</p>	<p>Споделени анализи за моралната дилема.</p> <p>Анализи поддржани од наставникот.</p> <p>Пишување приказна.</p> <p>Пленарна</p>

		предлагаат ситуации во кои моралната должност може да ја надмине должноста да се почитува законот.		дискусија.
Час 3: Чиј проблем е тоа?	<p>Да се истражува природата на законските одговорности на луѓето.</p> <p>Да се истражува разликата помеѓу моралните и законските обврски.</p>	<p>Учениците дискутираат за одреден социјални проблеми.</p> <p>Учениците ја комплетираат рамката за размислување.</p> <p>Учениците создаваат пишувани одговори за покренатите прашања.</p>	<p>Копии од „писмото“.</p> <p>Табла</p> <p>Хартија за индивидуално пишување на учениците</p>	<p>Структурирана, критичка анализа.</p> <p>Анализи во мали групи и дискусија.</p> <p>Постигнување консензус и преговарање.</p> <p>Лично пишување.</p>
Час 4: Зошто луѓето стануваат активни граѓани?	<p>Да се сфати споделената природа на одговорноста за социјални проблеми.</p> <p>Да се сфатат причините зошто луѓето прифаќаат одговорност за страдањето на другите луѓе.</p> <p>Да ја истражуваат улогата на</p>	<p>Учениците работат во групи за да состават една приказна заедно.</p> <p>Учениците поставуваат хипотези за причините за социјално-мотивираното однесување.</p> <p>Учениците ја земаат во предвид и</p>	<p>Веќе исечени копии од парчињата за Јелена Шантиќ (материјал за учениците 6.4),.</p> <p>Материјали за поддршка на истражувањето од страна на учениците.</p> <p>Материјали за групните презентации,</p>	<p>Групна работа.</p> <p>Преговарање.</p> <p>Морално расудување.</p> <p>Критичко оценување.</p> <p>Истражување.</p> <p>Групна презентација.</p>

	невладините организации во граѓанското општество.	улогата на невладините организации. Во групи, учениците ја истражуваат работата на една НВО или организација која организира социјални кампањи. Во групи, учениците ги презентираат нивните заклучоци.	на пр. големи парчиња хартија, дрвени боици.	
--	---	--	--	--

Час 1

Одговорности во домот

Луѓето ги искусуваат конфликтите на лојалност – како би требале тие да одлучат?

Цел на учењето	Да се истражува степенот на одговорностите кои луѓето ги имаат. Да се сфати дека одговорностите можат да влезат во конфликт, една со друга. Да се истражува моралното расудување под кое лежат одлуките во врска со конфликтите на одговорноста.
Задачи за учениците	Учениците ја анализираат моралната дилема. Учениците дискутираат за можните анализи. Учениците прават индивидуални изјави.
Материјали	Копии од приказната „Милан избира“. Хартија за пишуваните задачи.
Метод	Индивидуална и дискусија во мали групи. Пленарна дискусија. Индивидуална пишувана работа.

Концептуално учење

Одговорност: Нешто што луѓето мора да го направат – одговорностите може да бидат законски, морални или социјални, во зависност од тоа од каде произлегуваат.

Морален конфликт: Конфликтот, кој луѓето го искусуваат, кога треба да одлучат помеѓу два или повеќе правци на делување.

Граѓанска одговорност: Должности на луѓето кон пошироката заедница. Овие одговорности се создаваат, бидејќи членството во заедницата донесува права во замена за одговорностите.

Часот

Наставникот ја претставува идејата дека секој има одговорности од некаков вид и дека проблемите можат да се создадат кога луѓето, некои одговорности ги ставаат над другите. Тешко е да се избере. Наставникот ја чита на одделението приказната „Милан избира“ и ги замолува учениците да размислат за следните прашања. Некои прашања би можеле да бидат дискутирани во парови пред одговорите да бидат комплетирани. Заедно со другите, учениците би можеле да прават корисни белешки пред да ги споделат нивните идеи со одделението.

1. Што вели приказната во врска со видовите на одговорност кои Милан ги има? Колку видови одговорност можеш да видиш (одговорност кон самиот себе, кон неговото семејство, кон училиштето, локалната заедница или кон поширокиот свет)?
2. Што мислиш, што би требало да направи Милан и зошто? Дали сите во одделението се согласувате?
3. Колку тешка одлука има Милан? Што ја прави тешка?
4. Какви одговорности има таткото на Милан во приказната? Колку можеш да видиш?
5. Дали мислиш дека таткото на Милан имаше право да го замоли да остане дома?
6. Колку сериозно би било ако Милан не го послушаше неговиот татко? Дали ова би била тешка одлука за Милан? Кои се причините за твојот одговор?

Пишувана задача

Со свои зборови, напиши што мислиш дека Милан му напишал на својот татко. Спореди ја твојата верзија со оние на останатите ученици од одделението. Учениците ги споделуваат нивните идеи со одделението.

Генерализација

Можеби учениците веќе имаат идентификувано некои општи аспекти на моралниот конфликт.

Наставникот одговара на овие мисли или го замолува одделението да размислува погенерално во врска со видовите одговорности кои луѓето ги имаат кон:

- самите себе;
- нивното семејство;

- нивната локална заедница;
- националната заедница;
- поширокиот свет.

Учениците повторно работат во групи. Тие би можеле да користат табела за да ги сместат различните одговорности. Причините, зошто луѓето не се согласуваат за степенот до кој луѓето имаат одговорности за другите и за заедницата, потоа се дискутираат во одделението.

Поединечни изјави

Потоа, наставникот би требало да им даде следни информации на учениците. „Во приказната, некои од одговорностите на Милан доаѓаат во конфликт една со друга. Размисли за некои твои примери каде одговорностите на луѓето би можеле да дојдат во конфликт. Одбери некои специфични примери и зборувај за твоето мислење како луѓето би ги решиле таквите конфликти на одговорност.“

Ако ова им е тешко за размислување на учениците, наставникот би требало да обезбеди некои специфични примери, кои го отсликуваат локалниот контекст.

Час 2**Зошто луѓето би требале да го почитуваат законот?****Кои се најдобрите причини за почитување на законот?**

Цел на учењето	<p>Да се истражува природата на законските одговорности на луѓето.</p> <p>Да се истражува разликата помеѓу моралните и законските обврски.</p>
Задачи за учениците	<p>Учениците анализираат морална дилема во пленарна дискусија.</p> <p>Учениците критички ги оценуваат причините за законската послушност.</p> <p>Учениците предлагаат ситуации во кои моралната должност може да ја надмине должноста да се почитува законот.</p>
Материјали	<p>Копии од приказната „Дилемата на Шмит“</p> <p>Хартија за пишуваните задачи.</p> <p>Табла</p>
Метод	<p>Споделени анализи за моралната дилема.</p> <p>Анализи поддржани од наставникот.</p> <p>Пишување приказна.</p> <p>Пленарна дискусија.</p>

Концептуално учење

Закон: Закон создаден од локална или национална влада.

Владеење на правото: Во демократските општества, владите и оние кои имаат моќ, се предмет на правото на земјата. Сменувањето на владеачите се прави на демократски начин, согласно со владеењето на уставот на земјата, а не како резултат на сила или војна. Луѓето имаат основна должност да го почитуваат правото, бидејќи тоа е демократски одлучено.

Законска должност: Луѓето треба сами да си ги преземаат обврските, според законот.

Морална одговорност: луѓето чувствуваат дека личните обврски се засновани врз нивните верувања во врска со тоа што е правилно, а што е грешно.

Часот

Наставникот ја претставува приказната „Дилемата на Шмит“ и ги замолува учениците да работат во парови за да размислат дали Шмит би требало да го прекрши законот и да украде пари или не. Наставникот запишува различни мислења на таблата за тоа дали Шмит би требало да ги украде парите.

Наставникот ги замолува учениците да одберат едно мислење, со кое се согласуваат, и да ја додадат нивната причина во пишувана форма:

- Шмит би требало да ги украде парите бидејќи...
- Шмит не би требало да ги украде парите бидејќи...

Наставникот го забележува опсегот на причините, предложени од страна на учениците на таблата. На пример:

„Тој би требало да ги украде парите, бидејќи животот на неговата ќерка е поважен од законот со кој ќе се казнува крадењето.“

„Тој не би требало да ги украде парите, бидејќи би можеле да го фатат.“ или

„Тој не би требало да краде, бидејќи погрешно е да се крши законот.“

Потоа, различните причини се дискутираат во одделението. Зошто се тие различни? Дали некои причини се подобри од другите? Наставникот, потоа, ги замолува учениците да ја комплетираат оваа реченица:

„Во основа, грешно е да се прекрши законот бидејќи...“

Како алтернатива, наставникот би можел да го замоли одделението да размислува за колку што можат повеќе причини во врска со тоа зошто е грешно да се крши законот. Типично, во одговор на ова прашање, луѓето се произнесуваат во еден опсег на одговори, вклучувајќи ги следниве:

„Грешно е да се крши законот бидејќи:

- би можел да бидеш фатен и да бидеш казнет;
- законот ги заштитува луѓето од повреди и грешно е да се повредуваат другите луѓе;
- сите би излегле од контрола, ако законот не ги запре;
- кршењето на законот ја поткопува довербата помеѓу луѓето;
- на општеството му се потребни закон и ред за да преживее, без закони ќе постои хаос;
- кршењето на законот ги прекршува индивидуалните права на луѓето, како што се нивните права на сопственост или живот.“

Наставникот му укажува на одделението дека луѓето имаат бројни причини за да ги почитуваат законите. Некои од нив треба да се исполнуваат поради личен интерес, други поради грижа за другите луѓе, а трети пак, поради за добросостојбата како целина (види ја забелешката подолу).

За да се илустрираат овие концепти, наставникот би можел да нацрта серија од по три концентрични кругови на таблата, со „себе си“, „другите“ и „општеството“, запишани во секој круг, започнувајќи во внатрешниот круг. Различните причини би требало да бидат запишани во соодветната област.

Наставникот нагласува дека законското почитување, само по себе, не е секогаш знак за „добар граѓанин“. Многу грешни дела биле направени од страна на луѓе кои, всушност, го почитувале законот, велејќи дека „тие само ја исполнувале нивната должност“. Од друга страна, приказната покажува дека, одвреме-навреме, дури и добрите луѓе би морале да прекршат одреден закон поради некоја морално добра причина.

За да го поддржи сфаќањето на учениците за тешкотиите да се балансира помеѓу законските должности и моралните одговорности, наставникот потоа ги замолува учениците да напишат нивни кратки приказни, во кои луѓето (поради добри причини) не го земаат предвид кршењето на законот. Примерите би можеле да бидат: пречекорување на ограничувањето на брзината при итен медицински случај, или пак инаетење со законот бидејќи е лош или неправеден.

Некои од учениците ги читаат гласно нивните примери во пленарната дискусија. Потоа, наставникот ја подвлекува разликата помеѓу моралните одговорности (кои луѓето ги прифаќаат како дел од нивните вредности и верувања и законските должности, кои се наметнати од владите.) Тензиите помеѓу овие два вида на одговорност можат да ги водат граѓаните до критикување на некои закони со кои не се согласуваат и да работат за да ги променат. Тие можат, понекогаш, дури и да одлучат да прекршат некои закони поради морално позитивни причини. Историјата нуди многу примери на ситуации во кои луѓето ги прекршуваат законите за да протестираат против нив или да се бунат против тиранските влади. Наставникот би требало да го илустрира ова со некои локални примери. Тој би требало да стави акцент дека таквите дејства не би требало да се сфатат со омаловажување поради поткопување на владеењето на правото, од што зависат стабилните демократии.

Забелешка

Моралната дилема, понудена на овој час, не е како познатата „Дилема на Хајнц“, измислена од Lawrence Kohlberg, американски психолог, во педесеттите години од минатиот век. Ова била една од бројните дилеми, кои Kohlberg и неговите колеги ги поставиле пред млади луѓе секои три години, или пак на возраст помеѓу 10 и 25. Било откриено дека со текот на времето младите луѓе, во просек напредувале, со користење на расудувањето насочено кон себе, кога тие биле помлади, до користење на расудувањето насочено кон личноста, во раната адолесценција. Потоа, во средната адолесценција, повеќето од нив покажале напредок во користење на расудувањето насочено кон општеството, иако контекстот и типот на дилемата можат да влијаат врз тоа каков тип на

расудување луѓето користат на која и да било возраст. Помалите деца покажале дека правилата и законите ги сметаат за нефлексибилни и не се засновани врз социјална цел, туку само врз авторитетите кои ги креираат правилата. Во текот на адолесценцијата, младите луѓе се повеќе свесни дека законите имаат социјални цели, кои можат да бидат разгледувани, испрашувани и критикувани, доколку се морално грешни или неправедни.

Час 3

Чиј проблем е тоа?

Како се споделени социјалните одговорности?

Цел на учењето	Да се сфати споделената природа на одговорноста за социјалните проблеми.
Задачи за учениците	Учениците ја дискутираат одговорноста за одредени социјални проблеми. Учениците ја комплетираат рамката за размислување. Учениците создаваат пишувани одговори за поставените прашања.
Материјали	Копии од „писмото“. Табла. Хартија за индивидуално пишување на учениците.
Метод	Структурирана, критичка анализа. Анализи во мали групи и дискусија. Постигнување консензус и преговарање. Лично пишување.

Концептуално учење

Социјален проблем: Проблем кој го искусиле сите или повеќето членови на заедницата, одговорност која е споделена од различни делови на заедницата или од заедницата како целина. Одговорноста за социјалниот проблем не се сподедува подеднакво помеѓу вклучените страни.

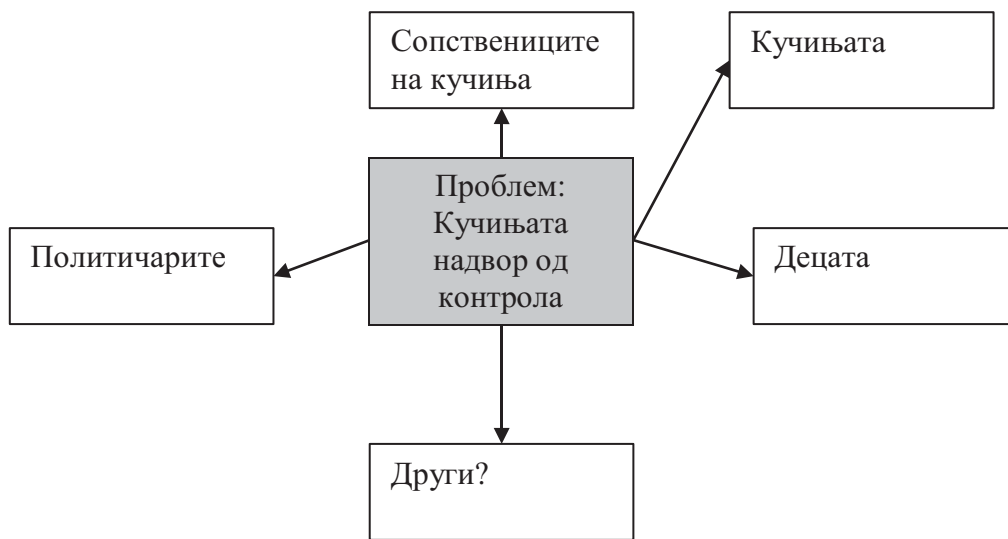
Степен на одговорност: Степенот до кој некој би можел да биде одговорен за еден социјален проблем.

Часот

Наставникот го претставува имагинарното писмо до еден локален весник. Тоа содржи поплаки во врска со два социјални проблема поради кои се загрижени жителите на градот.

Наставникот ги замолува учениците како одделение да: а) ги идентификуваат прашањата и б) да направат листа (и за двете прашања) до оние луѓе кои би можеле да се одговорни. Наставникот може да помага при овој процес, цртајќи рамка за размислување на таблата, како што е покажано подолу.

Кој е вклучен во овој проблем, на каков и да е начин?

Групна работа

Чекор 1

Подели го одделението во групи од тројца или четворица. Дај му на секој ученик во групата одреден број на поени еднаков на бројот на вклучените страни.

Чекор 2

Секој член од групата прво ги дели поените помеѓу страните, согласно со мислењето, како одговорноста за проблемот треба да биде споделена. На пример, децата и кучињата можеби нема да добијат поени, но сопствениците на кучиња и политичарите би можеле да си ги поделат поените или едни од нив би можеле да добијат повеќе поени од другите.

Чекор 3

Кога секој член од групата ќе ја донесе неговата/нејзината одлука, тие потоа ги споделуваат нивните идеи со сите други, наведувајќи ги нивните причини. Учениците можат да се премислат на овој степен. На крај, секоја група ги собира поените дадени на секоја страна. Ова го покажува размислувањето на групата, како целина, во врска со тоа како треба да биде споделена одговорноста за овој проблем.

Наставникот дискутира со целото одделение за постигнатите заклучоци од страна на различните групи. Наставникот ги истражува различните гледишта, кои се предложени, изнудувајќи ги од учениците нивните причини кои ги подвлекле во врска со овие судови.

Ако дозволи времето, повтори ја вежбата со проблемот за отпадоците и ѓубрето. Или замени го проблемот со некој кој е позначаен за реонот во кој се наоѓа училиштето, или некој кој повеќе ќе ја мотивира на групата.

Забелешка

Проблемот, даден во овие примери, е соодветен за ученици кои немаат многу искуство во дискутирањето за политички проблеми. Тоа е поради што тие се конкретни, видливи и релативно лесно се разбираат (иако тие речиси тешко се решаваат). Постарите, или посposобни одделенија, би требало да се замолат да дискутираат за пософистицирани проблеми, како што се невработеноста или расизмот, употребувајќи го истиот вид на рамка за размислување.

Чекор 4: Дискусија која произлегува од вежбата

Во последната пленарна сесија, наставникот ги замолува учениците да размислат дали во основа, луѓето преземаат доволно одговорност за нивните дејства. Ако не, да размислат како би можеле да се убедат да го сторат тоа. Дали образованието ќе помогне на некој начин? Или потребно е да се креираат нови закони или да се воведат построги казни? Ако локалната или националната влада би прифатиле одговорност за одредени проблеми, се прашуваат учениците во врска со можните трошоци и како ова би требало да се плати. Наставникот би можел, исто, да го замоли одделението да размисли за улогата на младите луѓе во адресирањето на социјалните проблеми од овој тип. Дали тие би требало да бидат ослободени од одговорност поради нивната возраст? Дали е правилно за младите луѓе да ги оставаат проблемите на возрасните во заедницата? Ваквите прашања би можеле да ја формираат основата на личната, пишувана задача.

Наставникот ја објаснува потребата, дека локалните и државните политичари треба да бидат свесни за проблемите, паралелно како што тие се развиваат. Политиката често се однесува на совладувањето на проблемите како една заедница. Ова не значи дека владите можат да го решат секој проблем, а многу проблеми не би се појавиле ако луѓето, најпрво преземат поголема одговорност за последиците од нивните активности.

Час 4**Зошто луѓето стануваат активни граѓани?**

Зошто луѓето сакаат да го променат општеството и како тие можат да го направат тоа?

Цел на учењето	<p>Да се сфатат причините зошто луѓето прифаќаат одговорност за страдањето на другите луѓе.</p> <p>Да ја истражуваат улогата на невладините организации во граѓанското општество.</p>
Задачи за учениците	<p>Учениците работат во групи за да состават заедно една приказна.</p> <p>Учениците поставуваат хипотези за причините за социјално-мотивираното однесување.</p> <p>Учениците ја земаат предвид и улогата на невладините организации.</p> <p>Во групи, учениците ја истражуваат работата на една НВО или организација која организира социјални кампањи.</p> <p>Во групи, учениците ги презентираат нивните заклучоци.</p>
Материјали	<p>Веќе исечени копии од парчињата за Јелена Шантиќ (материјал за учениците 6.4).</p> <p>Материјали за поддршка на истражувањето од страна на учениците.</p> <p>Материјали за групните презентации, на пр. големи парчиња хартија, дрвени боици.</p>
Метод	<p>Групна работа.</p> <p>Преговарање.</p> <p>Морално расудување.</p> <p>Критичко оценување.</p> <p>Истражување.</p> <p>Групна презентација.</p>

Концептуално учење

Социјално делување: Делување преземено од граѓаните или членовите на заедницата за да се совлада некој социјален проблем.

Граѓанин: Оној кој има легално членство (граѓанство) во една национална заедница. Граѓанството донесува права и должности, иако луѓето се разликуваат по степенот до кој тие чувствуваат одговорност за она што се случува во заедницата.

Активен граѓанин: Оној кој презема јавни акции како одговор на некаков социјален проблем или проблем во заедницата.

Невладина организација (НВО): Организација, создадена и поддржувана од граѓаните, за да се реши некаков социјален проблем. НВО-и се јавни, не тајни и работат во структурите на општеството за да донесат промена. Тие често ги адресираат прашањата во кои правата на луѓето не се соодветно заштитени и признати од владата. НВО-и можат да работат со владите или спротивно од нив. Демократските општества имаат закони кои им дозволуваат на НВО-и да постојат и да имаат законски права и заштита.

Граѓанско општество: Луѓето и организациите кои преземаат социјални дејства, надвор од работата која ја извршува владата, се вели дека се дел од граѓанското општество. Граѓанското општество формира дел од врската помеѓу индивидуалните граѓани и владите.

Часот

Наставникот го дели одделението во групи од околу четири ученици. Тој/таа, потоа, им разделува информации за Јелена Шантиќ (материјал за учениците 6.4.). Идеално би било, тие да се исечени на одделни парчиња хартија. Наставникот ја замолува групата да ги поделат ливчињата по случаен избор помеѓу членовите на групата. Секој член на групата зема по едно ливче и потоа им го чита на останатите членови од групата. Групата, потоа, ги реди ливчињата во редослед кој има најмногу смисла.

Потоа, наставникот ги замолува учениците да дискутираат за следните прашања како група и, доколку е можно, да дадат еден групен одговор. Наставникот нагласува дека членовите на групата можат да не се согласуваат, но споделувањето на идеи создава подобри одговори. Индивидуално, учениците би требало да ги запишат нивните одговори. Наставникот, потоа, дискутира за клучните прашања со одделението, предложени преку прашањата подолу.

Прашања

- Што мислиш, кои беа главните причини поради кои Јелена Шантиќ се вклучи во Групата 484?
- Од каде дознаваш за Јелена Шантиќ, кои зборови би ги употребил/а за да ја опишеш?
- Зошто мислиш дека Јелена Шантиќ и Групата 484 не ја напуштија работата која сакаа да ја работат во владата?
- Каков вид на потреби Групата 484 се обиде да исполни?
- Каков вид на општество се надеваа дека ќе изградат Јелена Шантиќ и Групата 484?
- Што мислиш, колку се важни невладините организации (како Групата 484) во општеството? Што мислиш, што можат тие да постигнат? Размисли за нивната улога во врска со работата на владите, како и во врска со исполнувањето на потребите (правата) на луѓето.
- Размисли за твоето општество. За кои потреби си свесен дека би можеле да бидат помогнати од активните поединци или од невладините организации, со преземање на одговорност?

За да даде еден пример, наставникот, потоа го чита следниот извадок од еден меѓународен извештај од 2003, од една НВО во Босна и Херцеговина:

„Невладиниот сектор во Босна и Херцеговина продолжува да дава позитивен придонес при процесот на градење на демократија и граѓанско општество. (...) Моментно, постојат 7874 невладини организации во Босна и Херцеговина под стариот и новите закони за регистрација. (...)

НВО секторот покажа дека има капацитет да води големи јавни кампањи, кои се поборници за промена на виталните прашања за Босна и Херцеговина, вклучувајќи млади, родова еднаквост, животна средина, заштита на малцинските права итн. Голем број на НВО-и продолжуваат да нудат услуги во полето на здравствената заштита и социјалната помош, реконструкцијата, заштитата на човековите права, заштитата на животната средина и заштитата на малцинствата.²²

Наставникот дискутира за овој извадок со учениците. Прво, тие би требало да размислат дали споменатите области на работа во извештајот се применуваат и во нивната земја, исто така. Потоа, наставникот ги замолува да размислуваат за примери за видовите на проекти кои би можеле да припаѓаат под овие различни области на работа.

Прашања

Како завршна работа во оваа тема, секоја група би можела да земе по една од овие области и да подготви презентација за неа. По можност, ако има достапни помагала, животите на останатите активни граѓани во земјата би можеле да се истражуваат и би можеле да го формираат предметот на групната презентација. Учениците би можеле, исто така, да вклучат и меѓународно-познати личности, како што се Мајка Тереза и Нелсон Мендела.

²² Извор: Извештај на USAID, насловен како „2003 Индекс на одржливост на НВО-и, Европа и Евроазија, стр.42 и 43; www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/dem_gov/ngoindex/2003/bosnia.pdf

Материјал за учениците 6.1.

Милан избира

Милан, речиси беше подготвен да замине на училиште, кога неговиот татко влезе во кујната.

„Милан, денес навистина ми е потребна твојата помош во полето. Можеш ли да останеш дома и да не одиш на училиште? Посевите ќе се уништат ако ги оставиме и понатаму.“

Милан не беше среќен.

„Тато, денес треба да одам на училиште.“ – рече тој. „Денес е првиот состанок на ученичкиот совет, а јас штотуку бев избран за претставник на осмите одделенија.“

„Но ти нема да бидеш единствен, нели?“ – рече неговиот татко. „Не е важно ако не отидеш. Има и други претставници на осмите одделенија, нели?“

„Да, но ако не отидам, ќе ги изневерам луѓето кои ме избраа.. Освен тоа, денес имаме и час по природни науки. Не сакам да го пропуштам. Треба да ги поминам сите мои испити ако сакам да стигнам до факултет.“

Татко му на Милан несреќно негодуваше.

„Ти ми зборуваш за одење на факултет како да не ти е грижа за твоето семејство. Зошто не можеш да видиш дека си ни потребен дома? Од каква помош би ни бил ако заминеш на факултет? И каде ќе одиш кога ќе ги добиеш твоите квалификации? Не би ти се допаѓало да се вратиш тука, тоа е сигурно.“

„Ти би требало да си задоволен дека јас сакам да успеам во животот.“ – извика налутено Милан. „Спротивно на повеќето момчиња оттука. Тие немаат никаква амбиција. Тие ќе завршат правејќи го она што го правеле нивните татковци.“

„Нема ништо лошо во малку почит на постарата генерација.“ – одговори таткото на Милан, додека неговото нерасположение растеше. „Цел овој разговор за образованието овие дена, ме прави да се чувствувам лошо. Мислам дека ти си ги заборавил некои од старите вредности каде што сите сме вовлечени. Само ти си надвор од нив.“

Милан воздивна. Тој го имаше слушнато сето ова и порано.

„Тато, ако работам добра работа, јас нема да те заборавам тебе и семејството. Како си можел да помислиш дека јас би го направил тоа? Дали навистина сакаш да го напуштам училиштето и да не го постигнам она за кое сум способен? Сите мои наставници велат дека јас би можел да бидам добар научник. Можеби еден ден ќе направам откритија кои ќе му помогнат секому во светот.“

Татко му на Милан удри по масата.

„Твојата прва должност е кон твоето семејство и оваа заедница, особено сега зашто времињата се тешки. Ти ја полниш главата со соништа. Каква е твојата грижа за вистинскиот свет?“

Ова го повреди Милан, но тој не сакаше да покаже. За секунда тој зјапаше во неговиот татко во тивок инает. Потоа, стариот човек се сврти и ја напушти куќата, треснувајќи ја вратата при излегувањето.

Милан седна и воздивна. Тој размислуваше една минута и одлучи. Си ја зеде училишната чанта и тргна кон вратата. Потоа, застапа, зеде лист хартија и седна да напише белешка за татко му. Тоа беше најтешката работа која ја имаше направено во животот.

Материјал за учениците 6.2.

Дилемата на Шмит

Единствената ќерка на Шмит е многу болна. Нејзе ѝ е потребна една итна операција, но единствените лекари, во таа област, кои можат да го сторат тоа бараат пари пред за започнат нечие лекување. Шмит не знае што да прави. Тој и неговата сопруга имаа малку заштеда, која се надеваа дека ќе им помогне при купувањето на мал дуќан. Тие со задоволство би ги дале сите пари за да ја спасат нивната ќерка, но тоа не е ни приближно доволно.

Шмит ги моли докторите да ја направат операцијата за помалку, но тие велат дека не можат да го сторат тоа, затоа што би било неправедно за сите други кои треба да ја платат целосната сума. Шмит го замоли неговото семејство и неговите пријатели да му позајмат пари, но тој собра само уште малку. А цело време, ќерката на Шмит стануваше сè послаба и послаба.

Во очај, Шмит размислува да украде остаток од парите за да го спаси животот на неговата ќерка.

Материјал за учениците 6.3.
Работите излегуваат надвор од контрола!

Размисли за следното писмо кое се појави во еден локален весник.

Како група на локални жители, ние сме многу загрижени за бројните проблеми кои изгледа се зголемуваат, бидејќи луѓето не се подготвени да ја преземат одговорноста за нивното сопствено однесување.

Многу кучиња трчаат без контрола. Нивните сопственици или не знаат или не им е грижа за ова. Кучињата го оставаат нивниот измет по улиците, што не само што не е пријатно, туку, исто така, може да биде и опасно по здравјето. Некои кучиња се движат во глутници и се опасни. Тие треба да се чуваат во строга контрола, посебно кога деца играат во нивна близина.

Ние, исто, мислиме дека има премногу ѓубре расфрлено наоколу во градот и на периферијата. Ова е така бидејќи луѓето се премногу мрзливи за да го исфрлат ѓубрето правилно. Тоа е многу грдо, привлекува стаорци и го поттикнува ширењето на болести. Кога луѓето оставаат стари конзерви од боја и хемикалии наоколу, тие можат да стигнат до потоците и реките и да влијаат врз снабдувањето со чиста вода за пиење.

Зошто луѓето не размислуваат повеќе за ефектите од нивните дела? И зошто политичарите не направат повеќе за решавање на овие проблеми?

Искрено Ваши,

Материјал за учениците 6.4**Избор на картички: животот на Јелена Шантиќ**

1. Јелена Шантиќ беше родена во 1944. Таа беше Србинка.	2. Јелена Шантиќ почина од рак во 2000.
3. По смртта на Јелена, некои од нејзините пријатели зедаа камен од една бомбардирана зграда во Белград. Тој беше украсен од страна на деца-бегалци кои избегаа од Косово. Потоа, каменот, како симбол, беше однесен во Паркот на мирот „Јелена Шантиќ“ во Берлин.	4. Јелена Шантиќ и Групата 484 го водеа проектот Пакрац во Хрватска, кој помогна да се изгради довербата помеѓу Србите и Хрватите, по војната во 1991. Во овој проект, нејзе ја вклучија волонтери и од двете страни, како и меѓународната заедница.
5. Јелена Шантиќ беше основач и лидер на организацијата, наречена Група 484. Групата 484 е невладинa организација (НВО). Групата 484 го поттикнува мирното решавање на конфликти, толеранцијата и соработката како основа за градење на хумани општества.	6. Јелена напиша статии против национализмот и расизмот, кои беа публикувани на меѓународно ниво. Таа беше наградена со една меѓународна награда за нејзината работа, од страна на организацијата наречена Pax Christi.
7. Во Берлин, постои Парк на мирот, наречен по Јелена Шантиќ, како признание за нејзината работа. Јелена зборуваше на јавен митинг во овој парк.	8. Јелена Шантиќ стана меѓународно позната балерина и наставник по балет.
9. Јелена Шантиќ ги поддржуваше анти-воените кампањи и се бореше за човековите права на сите луѓе. Таа и нејзината организација напорно работеше да им помогнат на бегалците кои се прелеваа во Србија.	10. Групата 484 го доби нејзиното име по еден од нивните први проекти, работејќи со 484 семејства од Хрватска кои војната ги направи бездомни. Групата 484 им даваше на бегалците помош, утеха и совет за нивните права.